

PIRJO HUMALAINEN

Lukusujuvuuden harjoitusleiri

Esimerkkinä Seinäjoen Apila-leirit

Seinäjoen kaupunginkirjasto/erityistehtävä

© 2020 Pirjo Humalainen

Julkaisija: Seinäjoen kaupunki, kaupunginkirjasto / Lasten ja nuorten lukemista ja lukutaitoa edistävä valtakunnallinen erityistehtävä

Kuvitukset: Freepik

ISBN 978-952-68888-6-6 (nid.)

ISBN 978-952-68888-7-3 (PDF)

Tämä julkaisu on tuotettu opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksella.

Sisällys

Johdanto	4
Apila-leirin käytännön toteutus Seinäjoella	5
Etukäteisvalmistelut	6
Opettajat ja ohjaajat	6
Muu sisältö	7
Leiriohjelma	7
Leirin markkinointi	8
Vanhempainilta kirjastolla	8
Toiminta leirin aikana	9
Lukitellit leirin alussa ja lopussa	9
Päivöohjelman toteutus Seinäjoella	10
Palautelomakkeet	12
Loppujuhla	2
Lopuksi	13
Linkkejä ja vinkkejä lukusujuvuusleirin järjestäjille	14
Lukemista edistävät pelit, leikit ja visailut	14
Lukuharjoitteita ja muuta faktaa lukemisesta	15
Lähteet	17
Liite 1. Leiriviikon esimerkkikuvaukset	18

Johdanto

Seinäjoen kaupunginkirjastossa perustettiin vuonna 2016 kirjaston ja erityisopetuksen yhteinen lukitiimi. Ryhmään kuuluu kirjaston ammattilaisten lisäksi kaupungin laaja-alaisia erityisopettajia. Lukitiimi kokoontuu Seinäjoella edelleen säännöllisesti. Tavoitteena on kehittää kirjaston palveluja tukemaan erityisesti niitä lapsia ja nuoria, joilla on haasteita lukemisessa sekä suunnitella yhteistyötä kirjaston ja erityisopetuksen välille. Kirjaston luki-ohjelman pääpaino on toisen ja kolmannen luokan oppilaisissa. Näiden oppilaiden tavoittamiseksi avainasemassa ovat perusopetuksen luokan- ja erityisopettajat. Opettajien kautta oppilaille ja heidän perheilleen suunnataan kohdennettua markkinointia, joka tarjoaa tietoa erityisesti tälle ryhmälle suunnatuista kirjastopalveluista. Lukitiimi pilotoi kesällä 2017 lukusujuvuuden harjoitusleirin, ja näin saivat alkunsa Apila-leirit. Kohderyhmänä ovat toiselta luokalta kolmannelle siirtyvät heikohkon lukutaidon omaavat oppilaat. Apila-leiri tarjoaa tukea lapsille, joilla on pulmia lukusujuvuudessa tai lukumotivaatiossa. Käytännön havaintojen perusteella juuri säännöllistä lukuharjoitusta ja -ohjausta tarvitsevilla lapsilla lukutaito rapistuu ja lukeminen hidastuu kesän aikana (Kantanen, 2018). Ensimmäiselle Apila-leirille valikoitui mukaan kymmenen toisen luokan päättäneitä oppilasta. Heillä oli peruslukutaito, mutta lisäksi tarvetta lukusujuvuuden harjoitukseen ja lukumotivaation tukemiseen. Lapset otettiin mukaan ilmoittautumisjärjestyksessä. Leiri järjestettiin kesälomien alettua eli kesäkuun kahdella ensimmäisellä viikolla. Leiri oli lapsille ilmainen ja sisälsi päivittäin lukusujuvuusharjoitteita, kulttuuriohjelmaa sekä lounaan. Leiri toteutettiin päiväleininä, kesto oli klo 9–14. Ilmoittautuminen leirille oli perheille täysin vapaaehtoista, mutta ilmoittautuneiden toivottiin sitoutuvan osallistumiseen.

Apila-leirin käytännön toteutus Seinäjoella

Leirin käytössä on runsaasti tarkoituksenmukaista tilaa: Seinäjoen pääkirjaston osat Apila ja Aalto ja niissä lähinnä lastenosasto, Studio-ryhmätyötila, Aallon kirjaston keittiö sekä kirjaston ja lähialueen ulkoleikkipaikat. Lisäksi Taidehalli sijaitsee kävelymatkan päässä kirjastosta, joten taiteeseen tutustuminen onnistuu helposti paikan päällä. Muut leirin yhteistyökumppanit tulevat kirjaston tiloihin ideoineen ja tarvikkeineen.

Tarvittavat välineet ja materiaalit

- lukutaitoa edistäviä harjoituksia,
- satukirjoja, tietokirjoja ja muuta kirjallisuutta,
- askartelutarvikkeita,
- ulkoleikkeihin tarvittavia välineitä kuten jalkapallo, sulkapallosetti, katuliituja.

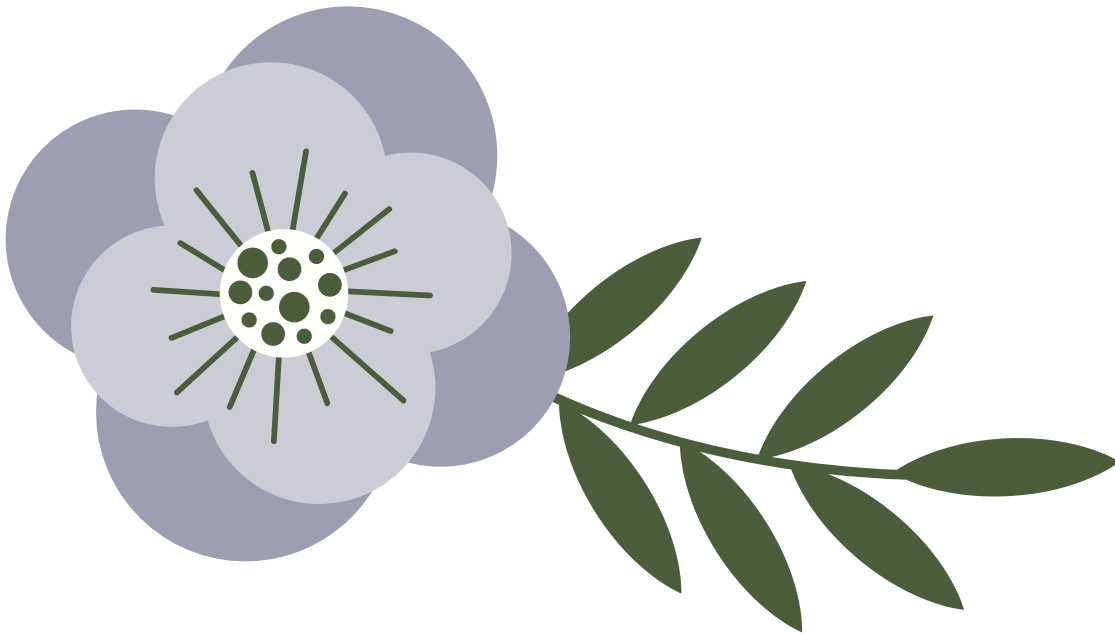
Vastaavan leirin järjestäminen onnistuu esimerkiksi myös koulun tiloissa, mutta toiminnallisista syistä kirjaston ja koulun olisi silloin hyvä sijaita lyhyehkön välimatkan päässä toisistaan.

Yhteistyökumppanit

Kirjasto ei ole toteuttanut leirejä yksin, vaan apuna on ollut joukko yhteistyökumppaneita:

- Taidehalli <http://www.seinajoentaidehalli.fi/etusivu/>
- Lastenkulttuurikeskus Louhimo www.louhimo.com
- Käsityö- ja muotoilukoulu Näppi <https://www.taitoep.net/nappi>
- Seinäjoen 4H-yhdistys <https://seinajoki.4h.fi/>

Yhteistyökumppanit rikastavat leirin sisältöä ja jakavat työtaakkaa. Kumppaneiksi sopivat mm. paikalliset järjestöt, yhdistykset, yritykset ja yksityiset henkilöt.

Etukäteisvalmistelut

Seinäjoella leirin suunnittelu alkaa hyvissä ajoin. Kevään Lukitiimi ideoi palaverissa tulevan kesän Apila-leiriä. Palaverin jälkeen kirjaston vastuhenkilö eli “leiriemo” suunnittelee tulevan kesän yksityiskohtaisen leiriohjelman. Leiritoiminnan vakiinnuttua toimintaa on suunniteltu huomioon ottaen edellisiltä leireiltä saadut palautteet ja parantamisehdotukset sekä ajankohtaiset asiat ja ilmiöt.

OPETTAJAT JA OHJAAJAT

Ensimmäisenä varmistetaan leirille tulevat opettajat ja ohjaajat; pääsevätkö edellisvuonna mukana olleet vai pitääkö alkaa etsiä uusia henkilöitä? Yhteistyö ja verkostoituminen eri sektoreiden välillä on tärkeää. Esimerkiksi kaupungin erityisopettajilla on oma sähköpostiryhmä, jonka avulla viestintä ja tiedotus onnistuu tehokkaasti. Leirille palkattavan opettajan tulisi mielellään olla erityisopettaja, jolla on kokemusta erilaisista oppijoista ja heidän ohjaamisestaan kohti parempia oppimistuloksia. Lisäksi tarvitaan ohjaajia (esim. koulunkäynninohjaajia), joilla on materiaalipankki tauko-ohjelmaa varten ja ohjauskokemusta. Mukana on tietysti myös kirjaston lastenosaston henkilökunnasta ns. “leiriemo”, joka on organisoinut leirin ohjelman ja vastaa leirin aikana kaikesta muusta paitsi opetussellisesta osuudesta. Leiriemon vastuulla ovat kaikki kirjaston toimintaan liittyvät asiat, kuten kirjavinkkaus, ohjelman sujuvuus, materiaalien hankinta ja riittävyys sekä muut käytännön asiat. Leirin aikuisten tärkeimmät ominaisuudet ovat kyky toimia lasten kanssa, kiinnostus lukemiseen ja lastenkirjallisuuteen sekä taito ja halu kannustaa lasta lukemisen maailmaan.

MUU SISÄLTÖ

Toiminta on Seinäjoella toteutettu ostopalveluna ulkopuolisilta toimijoilta. Yhteistyökumppaneihin kannattaa ottaa yhteyttä ajoissa, sillä järjestöjen ja yhdistysten toimintasuunnitelmat tehdään yleensä jo syksyllä. Toiminnan jatkuessa ja vakiintuessa olisi hyvä sopia heti onnistuneen yhteistyön jälkeen seuraavan kesän ohjelma ja ajankohta. Uusia toimijoita on hyvä ottaa mukaan toimintaan mm. saatujen palautteiden perusteella

Mielestäni iso merkitys, kun sai kokea kaikkea kivaa ja uutta, mitä ei välttämättä kotioloissa tule lähdettyä tekemään; sirkustelua, taidehallilla käynti, musiikkijuttuja jne.

LEIRIOHJELMA

Etukäteisvalmistelujen jälkeen mietitään sisältöjä ja yksittäisten päivien aikatauluja. Viikko-ohjelmassa päivien aikataulut muistuttavat toisiaan, mutta sisällöt vaihtelevat. Viikko-ohjelmat käydä läpi myös opettajien ja ohjaajien kanssa ennen leirin alkua. Ohjelman tulisi olla innostava ja monipuolinen sekä vaihteleva sisällöltään. Liikaa koulumaisuutta on vältetty. Päiväohjelma voi olla esimerkiksi seuraavanlainen: aamupäivällä lukusujuvuuteen liittyviä erityisopettajan vetämiä harjoituksia, iltapäivällä kulttuuria ja vapaa-ajantoimintaa sekä kirjaston järjestämää muuta toimintaa.

Aamupäivä ja iltapäivä oli hyvin rakennettu, kivaa, että oli hyvin monipuolinen ohjelma ja tuli myös ulkonaoloa. Aamupäiväkin oli rakennettu niin hyvin, että ei kertaakaan mainittu kotona, että siellä pitäisi koko ajan lukea vaan oppi tuli ikään kuin huomaamatta.

Seinäjoella ruokailu on kaikille leiriläisille maksuton. Kirjaston tiloissa sijaitsee ulkopuolisen yrittäjän ylläpitämä keittolounasravintola. Käytännön järjestelyt yrittäjän kanssa suunnitellaan tarkkaan etukäteen. Lapset saavat tuoda myös omia eväitä.

Uskomatonta, miten kaupunki tarjoaa tällaisen leirin ilmaiseksi ja vielä ruoan kera! Iso kiitos!

LEIRIN MARKKINOINTI

Apila-leirit on suunnattu oppilaille, joilla on haasteita lukusujuvuuden kanssa. Kirjastosta lähetetään maaliskuu-huhtikuun vaihteessa kaupungin erityisopettajille yhteinen sähköposti, jossa kerrotaan Apila-leirin tavoitteista ja käytännöistä. Kirjeen saatuaan erityisopettajat valitsevat oppilaistaan sellaiset, joille uskovat Apila-leiristä olevan eniten hyötyä. Opettajat ottavat suoraan yhteyttä näiden oppilaiden huoltajiin ja kertovat Apila-leiristä ja ilmoittautumisesta. Opettajille lähtevässä kirjeessä on liitteenä muun muassa koodille suunnattu infokirje, alustava leiriohjelma ja tieto siitä, milloin ja mihin ilmoittautuminen tehdään. Vanhemmat täyttävät lasten osalta ilmoittautuessaan myös henkilötietolomakkeen ja lupakaavakkeet, jotka tulee palauttaa vanhempainillassa tai viimeistään leirin alkaessa. Kirjaston leiriemo lähettää myös sähköpostia leiriläisten koteihin. Viesti sisältää käytännön tietoa leirin sisällöstä, kestosta, ohjaajien ja muiden aikuisten yhteystiedot. Tämä kirje on tärkeä, koska kaikilla huoltajilla ei ole mahdollisuutta osallistua vanhempainiltaan.

VANHEMPAINILTA KIRJASTOLLA

Huoltajille järjestetään toukokuussa leirin vanhempainilta kirjastolla. Vanhempainillassa annetaan vielä leiri-infoa, ja samalla huoltajat saavat kysyä mieltä askarruttavia seikkoja. Lisäksi tilaisuus antaa mahdollisuuden tutustua muiden leiriläisten vanhempiin sekä leirin aikuisiin.

Vanhempainilta ei ole pakollinen, vaan suositeltava. Vanhempainilta oli hyvä, niin näki ihmiset, jotka vetävät leiriä.

Toiminta leirin aikana

Leirin kesto on kaksi viikkoa ja sen tavoitteet ovat lukusujuvuuden ja -motivaation lisääntyminen sekä kirjastopalvelujen käytön ja mahdollisuuksien esittely lapsille ja perheille.

Tutustua toisiin samanlaisessa tilanteessa oleviin ja huomata ettei ole ainoa. Vaihtelua arkeen ja uusia ideoita saada aikaan lukemista tutuksi ja kivaksi asiaksi.

LUKITESTIT LEIRIN ALUSSA JA LOPUSSA

Osalla Seinäjoen Apila-leireistä lapsille on tehty lukitestit. Se ei ole välttämätöntä, mutta antaa konkreettista näyttöä leirin vaikuttavuudesta ja viestii myös vanhemmille lukuharjoittelun merkityksestä. Käytännössä leirin toisena päivän erityisopettaja on tehnyt lukusujuvuuden alkukartoituksen LukiMat - Oppimisen arvioinnin (Salmi, Eklund, Järvisalo & Aro, 2011) avulla. Testi on tarkoitettu toisen luokan kevääseen tuen tarpeen seulontaan. Materiaali on vapaasti saatavilla ja kaikkien käytettävissä LukiMat verkkosivuilla.

Lapset tekevät ensin ryhmätestinä kolmen minuutin mittaisen lauseidenlukemistehtävän, jossa tulee vastata, onko luettu lause oikein vai väärin. Yksilötestissä on kaksi ääneen lukemisen tehtävää: merkityksettömiä sanoja tulee lukea minuutin ajan ja tekstiä puolitoista minuuttia. Erityisopettaja tekee kartoituksen yhdelle lapselle kerrallaan, sillä aikaa muut lapset pelaavat ohjaajan kanssa muun muassa nimeämistaitoja kehittäviä lautapelejä. Leirin aluksi leikitäänkin paljon erilaisia tutustumisleikkejä ryhmäytymisen tueksi.

Jotta leirin vaikutuksia voidaan todentaa, sama lukitesti on tehty myös leirin toiseksi viimeisenä päivänä. Testi suoritettiin samoilla lukemisen tehtävillä kuin leirin alussa.

Itseluottamus ja lukusujuvuus ovat kasvaneet kuulemma eniten lukusujuvuustesteissä itseä vastaan.

PÄIVÄOHJELMAN TOTEUTUS SEINÄJOELLA

Joka päivä ohjelmaan sisältyy sekä lukusujuvuusharjoitteita että kulttuuriin ja vapaa-ai-
kaan liittyvää tekemistä. Päivien rakenne on samanlainen, mutta sisältö erilainen.
Esimerkiksi aamupäivällä tehdään lukuharjoitteita kuten nimeämispeljä ja sanaristikoita
ja iltpäivällä tutustutaan Taidehallin näyttelyyn ja tehdään ohjaajan opastuksella omia
taideteoksia.

*Pelkäsin aluksi, että lapsi pitää leiriä koulun jatkeena ja suhtautuu vähem-
män positiivisesti. Päinvastoin kävi, lapsi on tykännyt hurjasti leiristä, sekä
aamu- että iltpäivistä.*

Leirillä lukemisharjoitteiden osalta vastuusuunnittelijana ja vetäjänä toimii laaja-alai-
nen erityisopettaja ja vastuuajuisina ja lasten apuna tuokioissa ovat kirjastovirkailija ja
koulunkäynninohjaaja.

Leiripäivinä keskitytään yhteen teemaan kerrallaan.

Esimerkkinä kymmenen päivän sisällöt

- tullaan tutuiksi
- arvioidaan taidot
- harjoitellaan nimeämistä ja sanastoa
- tietoteksti ja laaditaan sanalista
- työstetään tietoa
- luetaan monipuolisesti
- loruillaan
- vitsaillaan
- arvioidaan taidot
- juhlitaan

Leirin päätavoitteena on saada paljon toistoa ja lukuharjoittelua. Aiheina ovat muun muassa nimeämisen harjoittelu, sanavaraston laajentaminen, tavujen, sanalistojen ja tietotekstien lukeminen ja niiden tarkempi tarkastelu eli laborointi sekä vitsien ja runojen lukeminen. Lapset voivat lukea monella eri tavalla, esimerkiksi itseksensä, ääneen, pareittain tai vaikka esittää vitsejä toisilleen.

Harjoituksissa voi hyödyntää esim. Niilo Mäki Instituutin Kummi-julkaisusarjan harjoitusmateriaaleja, erityisesti oppaista Kummi 10, Tavoitteena sujuva lukutaito sekä Kummi 5, Sujuvan lukemisen ja oikeinkirjoittamisen harjoituksia ja harjoitusohjelmia löytyy hyviä harjoitteita. Harjoituksia voi käyttää soveltuvin osin, esimerkiksi NYT-pelejä, joissa tavuja luetaan nopeasti, minsa-lukemista, jossa samaa tekstiä luetaan toistuvasti minuutin ajan ja merkitään, mihin asti on päästy. Myös "kapteeni lukee" -menetelmä on käyttökelpoinen, siinä muut oppilaat lukevat ääneen samassa tahdissa kapteenin kanssa.

Leiripäivän ajankäyttöesimerkki

- kuulumiset ja ohjelma, 15 min
- lukusujuvuusharjoituksia 1, 45 min
- ulkoilu, pelit ja leikit, 20 min
- lukusujuvuusharjoituksia 2, 45 min
- leiriemon lukutuokio, 15 min
- ruokailu, 30 min
- ohjattu ohjelmaa, 2 h
- päivän päätös, 10 min

Päivien selkeä runko ja rytmin samankaltaisuus tuo ryhtiä ja raamit päivälle, mitä moni lapsi tarvitsee. Vaikka toiminta on etukäteen suunniteltua ja kellotettua, se ei kuitenkaan sisällöllisesti ole samanlaista. Mikäli leirille on tulijoita enemmän kuin kymmenen, suositellaan pidettäväksi kaksi rinnakkaista leiriä. Tavoitteiden saavuttamisen sekä ryhmän hallinnan kannalta on tärkeää, että osallistujamäärä pysyy maltillisena. Liitteenä on kuvaus leiriviikolta, jossa toteutetaan kaksi rinnakkaista leiriä (liite 1).

[Linkki liitesivulle](#)

PALAUTELOMAKKEET

Huoltajille jaetaan leirin puolivälissä palautelomake. Lomakkeessa tiedustellaan muun muassa, ovatko huoltajat huomanneet muutoksia lasten lukuinnostuksessa, -motivaatiossa ja -sujuvuudessa. Saatujen palautteiden avulla muokataan tulevien vuosien leirien ohjelmaa ja toimintaa.

Leirillä oli iso merkitys, kun itseluottamus ja lukusujuvuus kehittyivät. Lisäksi tuli uusia kavereita.

LOPPUJUHLA

Ohjaajat ja leiriemo kokoavat pitkin leiriviikkoja jokaiselle leiriläiselle oman kansion, joka sisältää tietoa leirin aikana tehdyistä harjoituksista ja muusta toiminnasta, diplomin, kesätehtävät ja kiitoskortin. Tämän kansion lapsi saa mukaansa muistoksi leirin päätyttyä. Päivittäin leiriläisiltä kerätään pahvisiin apilanlehtiin palautetta nimettömänä. Nämä palautteet on mahdollista käyttää uusien leirien sisällön suunnittelussa. Palautetta pyydetään muun muassa siitä, miltä lukuharjoitteet tuntuivat, mitä mieltä lapset olivat päivän ohjelmasta ja oliko toiminta mukavaa ja mielekästä.

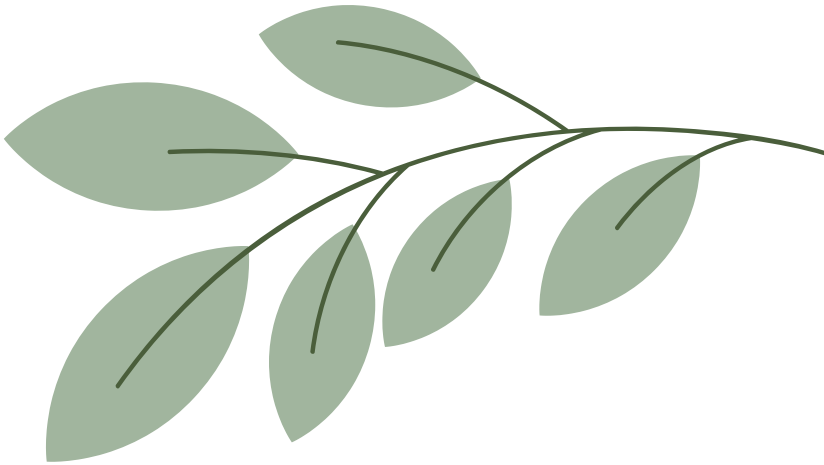
Jokainen leiriläinen saa Apila-leirille osallistumisestaan diplomin. Leiriläiset saavat leirin aikana ja sen päätyttyä myös kivoja lukemiseen liittyviä kotitehtäviä. Tehtävien tarkoituksena on jatkossakin innostaa lukemiseen ja kirjaston palvelujen käyttämiseen. Kesäloman lopussa leiriläiset palauttavat tehtävälomakkeet ja saavat palkinnoksi joko elokuvalipun tai uimahallilipun.

Lopuksi

Seinäjoen Apila-leirit ovat osoittaneet, että lukemisen harjoittelua voidaan järjestää monella tapaa ja se myös tuottaa tulosta. Kahden viikon intensiivinen lukuharjoittelu toistaiseen on johtanut hyvään lopputulokseen, ja lasten lukusujuvuus ja -motivaatio on kohentunut huomattavasti alkutilanteeseen verrattuna. Leirin aikana lasten lukemisen harjoittelu on ollut yksilöllisempää ja systemaattisempaa kuin lukuvuoden aikana tapahtuva kouluopetus. Leirillä on toteutunut yksilöllinen, kuntouttava toimintatapa. Tavoitteena on tehdä tästä Seinäjoen kaupunginkirjastolle jokavuotinen leiri ja laajentaa menetelmän käyttö tulevina vuosina myös lähikirjastojen palvelutarjontaan.

Toimintaa on myös kehitettävä jatkossa, jotta se vastaisi kysyntään ja tarpeisiin. Kehittäminen tapahtuu saadun palautteen sekä lukemistutkimuksista saatujen oppien perusteella paikalliset resurssit ja osaaminen huomioiden.

Linkkejä ja vinkkejä luku- sujuvuusleirin järjestäjille

Lukemista edistävät pelit, leikit ja visailut

Alias-kortit, vinkkejä Alias-korttien käyttöön mm. Satakieliohjelman verkkosivuilta.

[Linkki Satakieliohjelman verkkosivuille](#)

<https://www.satakieliohjelm.fi/index.php/2019/02/18/10-tapaa-kayttaa-alias-kortteja-nimeaminen-ja-luokittelu-110/>

Havukainen, A. & Toivonen, S., 2012. Tatu ja Patu pihalla: käsikirja kaikille niille, joilla ei ole mitään tekemistä ja niille, jotka ovat jo unohtaneet leikkimisen jalon taidon.

Helsinki: Otava

Kallioniemi, T., 2009. Konstan etsivätoimisto – kepposia ja kiperiä kysymyksiä.

Helsinki: Otava.

Leikin, siis olen: miten leikki vaikuttaa lapsen kognitiivisiin taitoihin?

[Linkki artikkeliin Suomen leluhdistyksen verkkosivuilla](#)

<https://suomenleluhdistys.fi/miten-leikki-vaikuttaa-lapsen-kognitiivisiin-taitoihin/>

Marjamäellä pelikorttipaketti. Marjamäellä -materiaalin avulla tuetaan monipuolisen sanaston, nimeämistaitojen ja kerronnan kehittymistä.

[Linkki Mannerheimin lastensuojeluliiton leikkipankkiin](#)

<https://www.leikkipankki.fi/haeleikit?Hakusanat=&Kategoriat=1>

Oppi & ilo -sivusto

[Linkki Oppi ja ilo -verkkosivuille](#)

<https://www.oppijailo.fi/vinkit-ja-inspiraatio/>

Oppi & Ilo, Kivat kirjaimet –lastenpeli, peli sisältää 2 iloista sanapeliä. Kirjaimet ja alkutavut tulevat tutuiksi bingopelin avulla ja kirjainkorttipeli opettaa kirjoittamaan kirjaimista sanoja. Peli on suunnattu 5–8 vuotiaille.

Papunet, helppokäyttöisiä pelejä ja verkkokirjoja

[Linkki Papunet-verkkosivuille](#)

<https://papunet.net/pelit/>

Salakari, J. & Roikonen, J., 2015. Reuhurinne - käsikirja. Helsinki: Otava.

Salo, H., Lapsi oppii leikkien. Artikkel

[Linkki artikkeliin Oppi ja ilo -verkkosivuilla](#)

<https://www.oppijailo.fi/lapsi-oppii-leikkien/>

Simon, E., 2. p., 2001. Leikkejä kouluun ja lapsiryhmille: 60 leikkiä ekaluokkalaisille ja muille aloittaville lapsiryhmille. Helsinki: Lasten Keskus.

Spielhaus talopeli. Hauska noppapeli kielellisen ilmaisun ja nimeämisen harjoitteluun, sekä sanavaraston kartuttamiseen. Peli on suunnattu 5+ -vuotiaille.

Tavuta oikein -tavukortit, korttien avulla voidaan harjoitella tavujen tunnistamista, niiden lukemista ja kirjoittamista.

Tieto, Taito ja Temppu. Peli sanavaraston, käsitteiden ja luetun ymmärtämisen harjoitteluun. Peli on suunnattu 3–12 -vuotiaille.

Lukuharjoitteita ja muuta faktaa lukemisesta

Hakamo, M-L., 2. p. 2013. Puhekuplia – lapsen puheen ja kielellisen tietoisuuden kehittäminen. Helsinki: Lastenkeskus Kielen kiemurat - kielellisiä harjoituksia ryhmään. Suunnattu 6–8 -vuotiaille.

Laaksonen, K., 2017. Suuri lukuseikkailu. Helsinki: Avain

Lukukeskus, faktaa lasten ja nuorten lukemisesta sekä kampanjoista

[Linkki Lukukeskuksen verkkosivuille](#)

<https://lukukeskus.fi/>

Materiaalia lukusujuvuuden harjoitteluun ja arviointiin sekä ohjeita vanhemmille

[Linkki lukusujuvuuden harjoitteluun](#)

<http://www.lukimat.fi/etusivu>

Niilo Mäki Instituutti: Opas lukivaikeudesta lasten vanhemmille

[Linkki oppaaseen lukivaikeudesta](#)

https://www.nmi.fi/wp-content/uploads/2019/01/OMIS_Opas-lukivaikeudesta-lasten-vanhemmille_web.pdf

Papunet, työkaluja ja materiaalia kommunikoinnin tukemiseen

[Linkki Papunet-verkkosivuille](#)

<https://papunet.net/materiaalia>

Miten luot tietotekstiä? – ohjeet tietotekstin lukemiseen

[Linkki tietotekstin lukemisen ohjeisiin](#)

<https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/sanoma-public/spro/online/markkinointi/static/prod/kyselyt/20.pdf>

Poikkeus, A-M. Anna tilaa lapsen ajattelulle. Artikkelin.

[Linkki Anna tilaa lapsen ajattelulle -artikkeliin](#)

<https://www.oppijailo.fi/anna-tilaa-lapsen-ajattelulle/>

Pulli, E., 2004. Loruloikkaa! liikkumaan innostavia loruja. Helsinki: Otava

Salmi, P., Nimeäminen ja lukemisvaikeus: kehityksen ja kuntoutuksen näkökulma

[Linkki julkaisuun Nimeäminen ja lukemisvaikeus](#)

<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/19406/1/9789513934583.pdf>

Salmi, P., Huemer, S., Heikkilä, R. & Aro, M. 2.p. 2013. Tavoitteena sujuva lukutaito – teoriaa ja harjoituksia. Sarja: Kummi 10 (Arviointi-, opetus- ja kuntoutusmateriaaleja.) Jyväskylä: NMI.

Skarp, A. ”Luen sinulle tulevaisuuden” – opas huoltajille lasten lukemisen taidon tukemiseen

[Linkki Luen sinulle tulevaisuuden -oppaaseen](#)

<https://lukuliike.fi/materials/luen-sinulle-tulevaisuuden-opas-huoltajille/>

Työkalupakki lukemisen edistämiseen ja muuta tärkeää lukemiseen liittyen

[Linkki lukemisen edistämisestä kertovalle verkkosivulle](#)

<https://www.kirjastot.fi/lanu>

Lähteet

Kantanen, S., 2018. Apila-leiri – lukusujuvuuden harjoitusta Seinäjoella. Artikkelit Oppimisen ja oppimisvaikeuksien erityislehti 28:2, s. 52–60

Lukimat, tietoverkkovälitteinen peruslukutaidon sekä matematiikan oppimisvalmiuksien oppimis- ja arviointimäristö

[Linkki Lukimat-verkkosivuille](http://www.lukimat.fi/lukeminen/tietopalvelu/lukutaito-kehittyysujuvuuden-kehittyminen)

http://www.lukimat.fi/lukeminen/tietopalvelu/lukutaito-kehittyysujuvuuden-kehittyminen

Käytetty 30.6.2020

Salmi, P., Huemer, S., Heikkilä, R. & Aro, M. 2.p., 2013. Tavoitteena sujuva lukutaito – teoriaa ja harjoituksia. Kummi, osa 10, arviointi-, opetus- ja kuntoutusmateriaaleja. Jyväskylä: Niilo Mäki Instituutti.

Liite 1.

Leiriviikon esimerkkikuvaukset

1. LEIRIVIIKKO

Maanantai

Tutustutaan kirjastoon ja etsitään kiinnostavaa luettavaa. Tutustutaan muihin leiriläisiin leikkien avulla. Keksitään leirille oma nimi, esimerkiksi Lukunakit.

Tiistai

Askartelutuokio kierrätysmateriaalista, jossa valmistetaan kirjanmerkkejä. Leikitään pihaleikkejä esimerkiksi Tatun ja Patun luontobongausta (kirjasta Tatu ja Patu pihalla). Tehdään kuuntelutehtävä ja väritystä ohjeiden mukaan. Leiriläisille, joilla ei vielä ole kirjastokorttia, tehdään kirjastokortit. Vinkataan mukavaa luettavaa, jota voi heti lainata kotiin vietäväksi. Kirjastosta saa mukaan myös kesän lukukampanjaan liittyvän Lukupässi-tehtävän.

Keskiviikko

Tehdään luetunymmärtämistehtäviä rauhallisessa tilassa. Leikitään hippaa ja polttopalloa. Tutustutaan Taidehallin taiteeseen ja tehdään taidetta itsekin.

Torstai

Tutustutaan sirkuksen toimintaan ja harjoitellaan jongleerausta ja muita sirkustemppeja sekä saadaan vinkkejä erilaisten sirkusvälineiden valmistamiseen. Tehdään katutaidetta. Iltapäivällä ryhmä jaetaan kahtia siten, että ykkösryhmän oppilaat tekevät sanaristikoita ja sanasokkeloita ja kakkosryhmän oppilaat tekevät kuuntelutehtäviä. Välillä ryhmien vaihto. Yhdessä ryhmä kirjoittaa hassuja tarinoita ja pelaa kaveribingoa.

Perjantai

Valitaan vitsikirja ja luetaan sitä parin kanssa. Valitaan mukava lukupaikka, missä voi rennossa asennossa lueskella ja nauraminenkaan ei ole kiellettyä. Leikitään pihaleikkejä, muun muassa Fortnite -hippaa. Tutustutaan GarageBand -sovellukseen ja tehdään omaa musiikkia.

2. LEIRIVIIKKO

Maanantai

Tutustutaan muun muassa neulahuovutukseen, jokainen valmistaa itselleen oman värikään otuksen. Leikitään ulkona viivahippaa. Tehdään lukuharjoituksia kahdessa ryhmässä: kuullunymmärtämisharjoituksiin osallistuvat ja ristikoitten tekijät. Leikitään koko ryhmän kanssa vastakohtaleikkejä ja piirretään erikoisia hahmoja, kuten mörkö, jolla on viisi jalkaa, seitsemän silmää ja leveä hymy.

Tiistai

Vietetään sarjakuvapäivä. Jokainen etsi itselleen mieluisan sarjakuvan luettavakseen sekä mukavan lukupaikan. Vuorotellen jokainen käy lukemassa sanalista eritysopettajalle. Samat sanat luetaan kahdesti, molemmilla kerroilla aikaa yksi minuutti. Leiriläiset valmistavat itselleen oman kirjakassin eli tekevät valmiiseen kassiin kuviopainatuksen.

Keskiviikko

Tehdään omaa taidetta Taidehallin tiloissa. Jokainen valmistaa omat kehykset, ja sen jälkeen lähdetään kaupungille paikantamaan patsaita. Ratkaistaan salapoliisitehtäviä ja rakennetaan tavuista sanoja. Tutustutaan lastenosastolla tietokirjoihin.

Torstai

Vietetään selkokirjapäivää. Jokainen saa valita haluamansa selkokirjan ja mennä lukemaan sitä rauhalliseen paikkaan. Kirjoitetaan leirikaverista kivoja asioita paperipalasilille, paperit kerätään talteen ja leiriläiset saavat ne leirin päätyttyä omakseen. Leivotaan teeleipiä ja valmistetaan smoothieta.

Viimeinen leiripäivä

Päivä aloitetaan ulkoleikeillä, vuorossa Sardiinit purkissa -leikki. Siinä leikissä yksi menee piiloon ja loput etsivät. Kun joku etsijöistä löytää piiloon menneen kaverin, hän jää hiljaa samaan piiloon ensimmäisen kanssa. Näin jatketaan, kunnes jäljellä on enää yksi etsijä. Leikin jälkeen vuorossa on viimeiset lukuhetket erityisopettajan johdolla. Ruokailun jälkeen luetaan yhdessä Masi Tulppa -kirja loppuun. Päivän päätteeksi katsotaan yhdessä Lasse-Maijan etsivätoimiston seikkailuista kertova Ensimmäinen arvoitus -elokuva.

Tämä pieni opas tutustuttaa sinut lasten lukusujuvuutta harjoittavaan Apila-leiriin. Apila-leirejä on järjestetty Seinäjoen kaupunginkirjastossa vuodesta 2017 lähtien. Toivottavasti käytännönläheinen opas innostaa sinua järjestämään vastaavaa toimintaa tai soveltamaan ideoita muuhun lasten lukemista edistävään toimintaan.

Pirjo Humalainen

koordinaattori

Seinäjoen kaupunki, kaupunginkirjasto

Lasten ja nuorten lukemista ja lukutaitoa edistävä valtakunnallinen erityistehtävä